

УДК 351.741+34.08

І. С. Ковальчук
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Актуальність роботи зумовлена тим, що Державне бюро розслідувань займається розслідуванням злочинів, які вчинили вищі посадовці нашої держави, тому його діяльність підпадає під прискіпливий контроль з боку громадськості. Також слід відмітити, що даний орган повноцінно функціонує лише декілька років. Тому дослідження правового статусу працівників Державного бюро розслідувань є важливим як наукової так і з практичної сторони.

Вивченням даного питання займалися такі вчені-юристи як П. Каркач, А. Лапкін, Т. Вільчик, Є. Скулиш, К. Антонов, В. Тертишник, О. Бусол, В. Комашко, А. Намедова, І. Павич, В. Цимбалюк, В. Чечерський, О. Шамара.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» до працівників Державного бюро розслідувань належать особи рядового і начальницького складу, державні службовці, працівники, які уклали трудовий договір із Державним бюро розслідувань. Особливе місце серед працівників Державного бюро розслідувань посідають слідчі, адже фактично вони забезпечують розслідування кримінальних правопорушень, які підслідні цьому органу.

Так, відповідно до частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України, слідчі державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування наступних категорій злочинів:

1) вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, народним депутатом України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Директором Національного антикорупційного бюро України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, Головою Національного банку України, його першим

заступником та заступником, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, суддею, працівником правоохоронного органу, особою, посада якої належить до категорії «А», крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України;

2) вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України згідно з частиною п'ятою цієї статті;

3) проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

Слід відзначити, що відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» працівники Державного бюро розслідувань несуть службу в ньому, яка являється державною службою особливого характеру. Особливий характер цієї служби полягає у тому, що нести таку службу можуть лише особи, які придатні до неї за станом здоров'я і віком громадян України. Таке трактування законодавця, не є досить вдалим, адже не фактично констатується вимога до служби у будь-якому правоохоронному органу, що займається розслідуванням злочинів.

На службу до Державного бюро розслідувань приймаються на конкурсній основі в добровільному порядку (за контрактом) громадяни України, які спроможні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки.

Кваліфікаційні вимоги та критерії професійної придатності для зайняття посад у цих підрозділах

затверджуються Директором Державного бюро розслідувань.

Відповідно до Типового порядку проведення відкритого конкурсу для призначення на посади у Державне бюро розслідувань, конкурсний відбір складається з п'яти етапів, а саме:

- оголошення про проведення конкурсу;
- прийняття та розгляд поданих документів для участі в конкурсі;
- кваліфікаційний іспит;
- співбесіда;
- визначення переможців конкурсу.

Про початок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад в Державному бюро розслідувань робиться офіційне повідомлення не пізніше ніж за 15 робочих днів до початку проведення самого конкурсу відповідно з рішенням Директора державного бюро розслідувань (директора територіального органу) на офіційному веб-сайті цього органу. В цьому повідомленні обов'язково зазначається наступна інформація: найменування та місцезнаходження органу Бюро, в якому оголошується конкурс, та строки його проведення; перелік та кількість вакантних посад, на які оголошується конкурс; перелік обмежень, за наявності яких особа не може претендувати на посаду в органі Бюро; кваліфікаційні вимоги та критерії професійної придатності для зайняття відповідної посади в органі Бюро; перелік документів, які претендент на посаду має подати до конкурсної комісії, та строки їх подання (не пізніше ніж за 15 робочих днів до дня оприлюднення оголошення); адресу та контакти конкурсної комісії, яка здійснює прийом документів.

Для того, щоб прийняти участь у конкурсі претенденти повинні надати наступні документи до конкурсної комісії: заяву про участь у конкурсі в органі Бюро за формою, визначеною порядком проведення відкритого конкурсу для призначення на посади в органі Бюро, затвердженим Директором Бюро; автобіографію, що містить прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (зокрема на виборних посадах), членство в політичних партіях, у тому числі в минулому, наявність трудових або будь-яких інших договірних відносин з політичною партією протягом року, що передує поданню заяви (незалежно від тривалості), контактний номер телефону та адресу електронної пошти, а також відомості про наявність чи відсутність судимості; копії паспорта громадянина України, документів про освіту та трудової книжки (за її наявності); інші документи, передбачені порядком проведення відкритого конкурсу для призначення на посади в органі Бюро, затвердженим Директором Бюро. Причому це можна зробити, як

особисто так і через поштове відправлення. Після надходження документів конкурсна комісія перевіряє подані документи, їх відповідність вимогам, встановленим законом та порядком проведення відкритого конкурсу для призначення на посади в органі Державного бюро розслідувань, а також кваліфікаційним вимогам у триденний строк з дня їх надходження. За результатами проведеної перевірки кандидати інформуються в письмовому вигляді протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення.

Наступним етапом є складення кваліфікаційного іспиту претендентами на заміщення вакантних посад. Кваліфікаційний іспит передбачає надання кандидатами відповідей на тестові питання щодо знання Конституції України, антикорупційного законодавства та спеціального законодавства, зокрема щодо діяльності Державного бюро розслідувань а також завдання практичного характеру. Сам перелік питань є у відкритому доступі на офіційному сайті.

Кандидати, які успішно пройшли кваліфікаційний іспит, допускаються до співбесіди. Список таких кандидатів, а також інформація про час і місце проведення співбесіди розміщуються на офіційному веб-сайті Державного бюро розслідувань не пізніше ніж за три дні до початку співбесіди. Після закінчення проведення співбесіди конкурсна комісія розпочинає обговорення кандидатів та шляхом відкритого голосування приймає рішення щодо отриманих кандидатами балів за результатами співбесіди.

Заключним етапом конкурсу є визначення переможців конкурсу, яке відбувається шляхом підсумовування балів, отриманих кандидатами за результатами кваліфікаційного іспиту та співбесіди, конкурсна комісія формує загальний рейтинг кандидатів, який розміщується на офіційному веб-сайті Державного бюро розслідувань. Переможцем конкурсу на відповідну посаду оголошується кандидат, який отримав найбільшу кількість балів у загальному рейтингу.

Основні права та обов'язки працівників державного бюро розслідувань закріплені в Правилах внутрішнього службового розпорядку Державного бюро розслідувань, які затверджені Протоколом конференції державних службовців Державного бюро розслідувань, від 29 січня 2019 року № 1. Відповідно до цих правил працівники Державного бюро розслідувань наділені наступними правами, а саме:

- повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб;
- належні умови роботи та їх матеріально-технічне забезпечення;
- оплату праці залежно від займаної посади та інші доплати, передбачені законодавством України;

- відпустки відповідно до чинного законодавства.

Також на працівників Державного бюро розслідувань покладаються наступні обов'язки:

- своєчасно, до початку роботи, прибути на робоче місце та підготуватися до виконання трудових обов'язків;

- почати роботу відповідно до режиму робочого дня, встановленого у Бюро;

- перебувати на роботі впродовж робочого часу за винятком перерв на відпочинок і харчування;

- виконувати накази Бюро, розпорядження та доручення Директора Бюро;

- виконувати доручення заступників Директора Бюро відповідно до розподілу повноважень між Директором Бюро та його заступниками;

виконувати своєчасно та в повному обсязі функціональні обов'язки, забезпечувати належну якість виконуваних робіт;

- дотримуватися взаємоповаги, ділового стилю спілкування, виявляти принциповість і витримку;

- дотримуватись принципів професійності, принциповості та доброзичливості, дбати про свою професійну честь і гідність;

- уникати нецензурної лексики, не допускати підвищеної інтонації під час спілкування. Неприпустимими є прояви зверхності, зневажливого ставлення до колег та громадян;

- вживати заходів для негайного усунення причин та умов, які перешкоджають роботі або ускладнюють її, негайно інформувати про це безпосереднього керівника;

- підтримувати на своєму робочому місці чистоту й порядок, не палити в службових приміщеннях;

- ефективно використовувати обчислювальну та іншу оргтехніку, дбайливо ставитися до майна Бюро, раціонально витрачати матеріали, електроенергію та інші матеріальні ресурси.

Одним із обов'язків також являється регулярне підвищення кваліфікації. Так, працівники Державного бюро розслідувань регулярно, але не рідше одного разу на два роки, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації, а для працівники Державного бюро розслідувань, до повноважень яких входять виявлення, розкриття і розслідування злочинів, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань, проходять перепідготов-

ку або підвищення кваліфікації за спеціальними програмами, у тому числі за кордоном.

Слід відзначити, що ці права та обов'язки вони не є вичерпними, адже наприклад слідчі Державного бюро розслідувань, наділені процесуальними правами та обов'язками, яким вони користуються, коли проводять окремі слідчі дії в рамках досудового розслідування.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

Анотація

Ковальчук І. С. Особливості правового статусу працівників Державного бюро розслідувань. – Стаття.

У статті досліджуються питання, що стосуються правового статусу працівників Державного бюро розслідувань. Розкрито порядок призначення на посаду та основні права, обов'язки та гарантії працівників державного бюро розслідувань.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, оперативний працівник, слідчий, правовий статус, конкурс.

Аннотация

Ковальчук И. С. Особенности правового статуса работников Государственного бюро расследований. – Статья.

В статье исследуются вопросы, касающиеся правового статуса работников Государственного бюро расследования. Раскрыто порядок назначения на должность и основные права, обязанности и гарантии работников государственного бюро расследований.

Ключевые слова: Государственное бюро расследований, оперативный работник, следователь, правовой статус, конкурс.

Summary

Kovalchuk I. S. Features of legal status of employees of the State Bureau of Investigations. – Article.

The article deals with issues concerning the legal status of employees of the State Investigation Bureau. The procedure of appointment to the post and the basic rights, duties and guarantees of employees of the State Bureau of Investigations are revealed.

Key words: State Bureau of Investigations, operational officer, investigator, legal status, competition.